

ЈАВНА РАСПРАВА

2. Конгрес НАПСер,
13.11.2009.г. - округли сто

ФКС, ФдС и НАПСер

Предлог Радне групе за
преиспитивање плана и
програма приправничког стажа
и полагања стручног испита

Иницијатива

- Фармацеутска комора Србије
- Фармацеутско друштво Србије
- Национална асоцијација студената фармације Србије (НАПСер)

покренули су иницијативу за преиспитивање начина обављања приправничког стажа и полагања стручног испита за дипломиране фармацеуте.

Анкета о процени обављања приправничког стажа и полагања стручног испита

- **ЦИЉ АНКЕТЕ** - Да се на основу прикупљених и анализираних података добије објективно мишљење фармацеута о квалитету обављеног приправничког стажа и полагању стручног испита и утврде евентуални проблеми у пракси
- **КОМЕ ЈЕ ПРОСЛЕЂЕНА АНКЕТА?** - Свим активним члановима који су положили дипломски испит, обавили приправнички стаж и положили стручни испит у последњих пет година (укупно 746)

Анкета о процени обављања приправничког стажа и полагања стручног испита

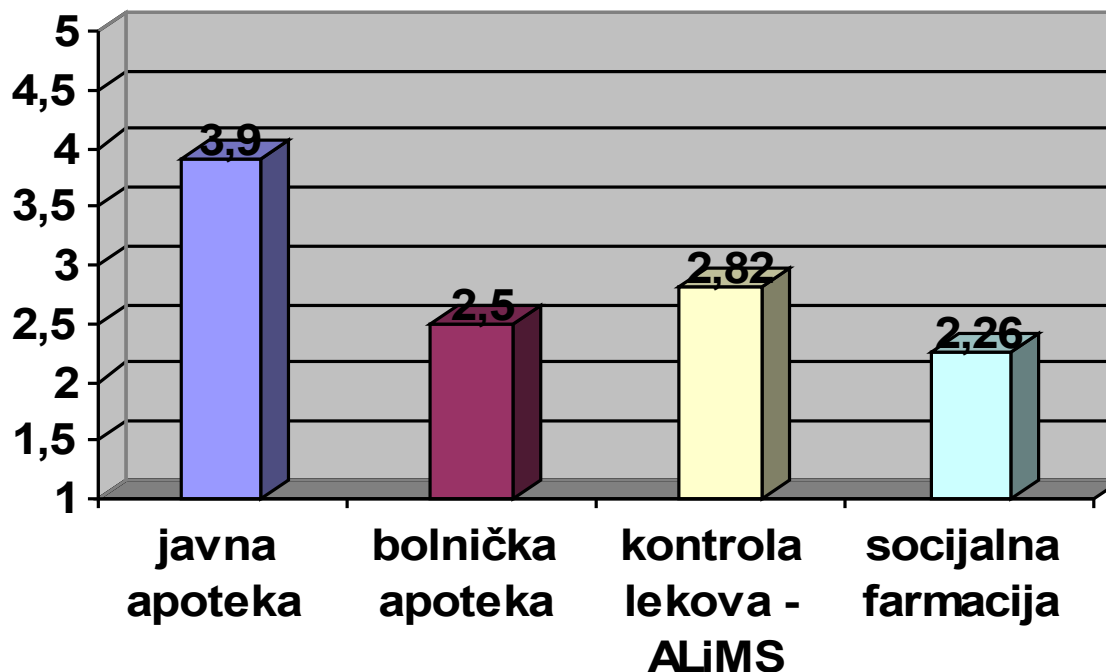
■ КАКО ЈЕ ПРОСЛЕЂЕНА АНКЕТА? -

- ✓ кућну адресу заједно са Апотекарском праксом бр. 79,
- ✓ е-мејл адресу (уколико се њихова е-мејл адреса налазила у бази података ФКС),
- ✓ апотеку у којој су запослени (преко одговорног лица установе)

■ ВАЛИДНОСТ АНКЕТЕ -

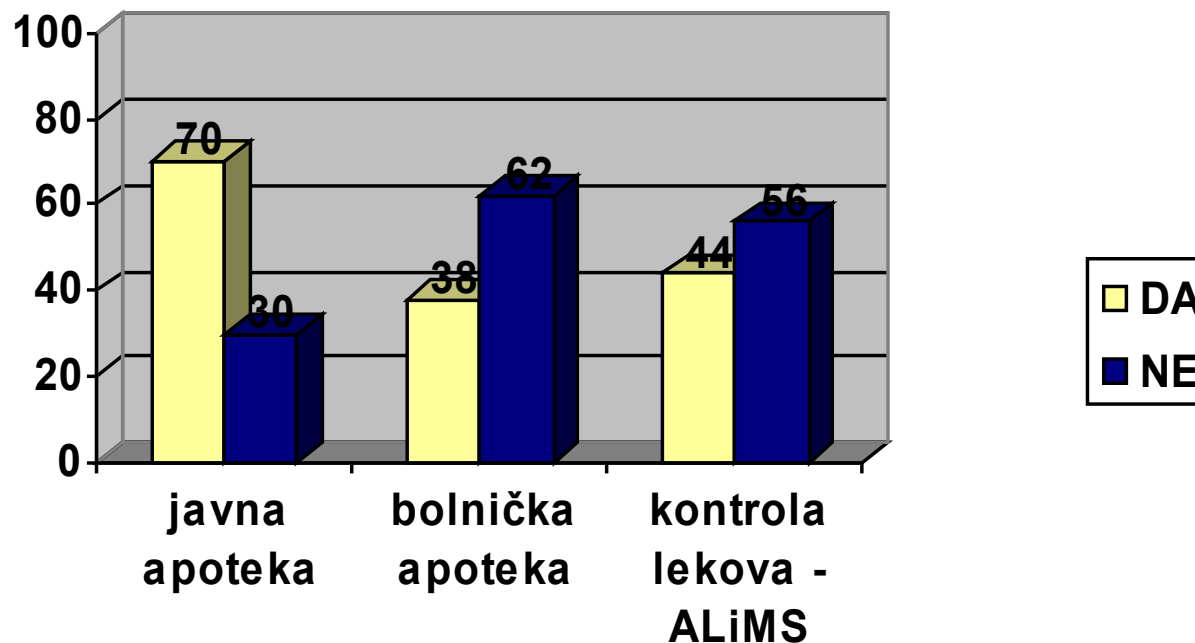
У периоду од 01. маја до 20. јула 2009. године прикупљено је 194 урађена анкетна листа што представља 26% од укупног броја анкетираних те се ово истраживање може сматрати меродавним.

Задовољна сам квалитетом приправничког стажа који сам обавила у:

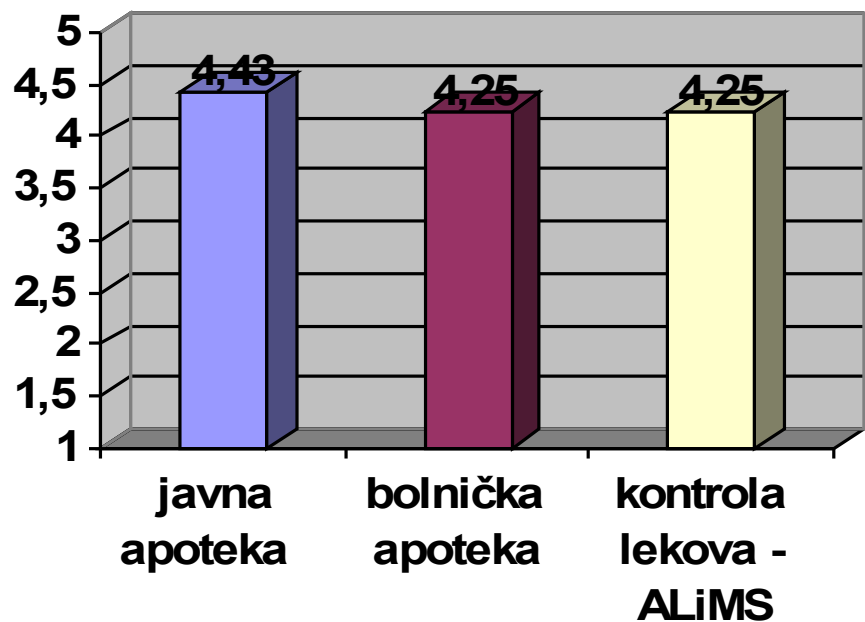
- За сваку од наведених изјава анкетирани су заокружили број који најбоље одражава њихово мишљење, према следећем упутству: 1 - у потпуности се не слажем; 2 - не слажем се; 3 - и слажем се и не слажем се; 4 - слажем се; 5 - у потпуности се слажем
- За свако од наведених питања одговарали су са ДА или НЕ

На почетку овог дела стажа добила/о сам ментора под чијим сам надзором обављала/о стаж (изражено у %)

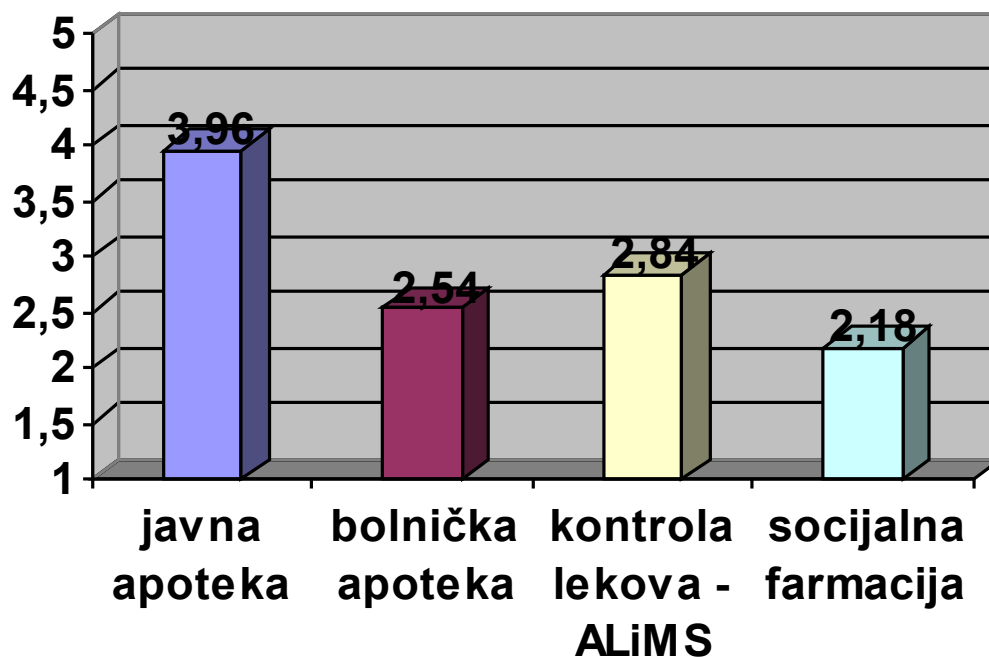
- За сваку од наведених изјава анкетирани су заокружили број који најбоље одражава њихово мишљење, према следећем упутству: 1 - у потпуности се не слажем; 2 - не слажем се; 3 - и слажем се и не слажем се; 4 - слажем се; 5 - у потпуности се слажем
- За свако од наведених питања одговарали су са ДА или НЕ.

Особа која ми је била ментор имала је потребна знања и вештине да ме обучи (одговорили само они који су на почетку тог дела стажа добили ментора под чијим су надзором обављали стаж).

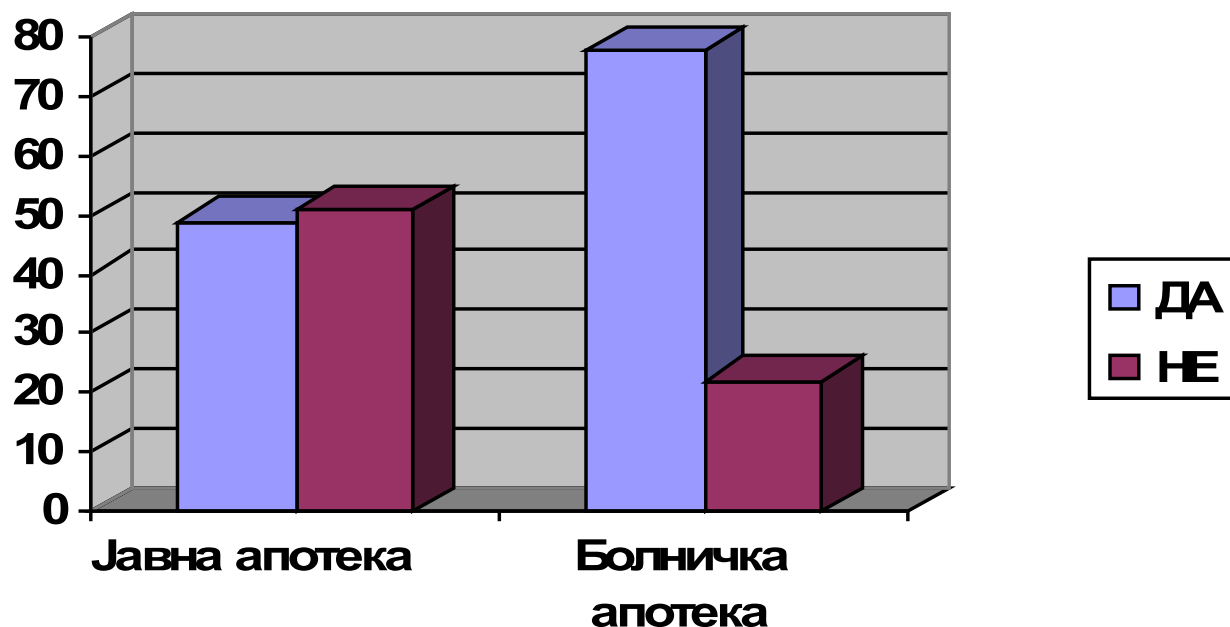
- За сваку од наведених изјава анкетирани су заокружили број који најбоље одражава њихово мишљење, према следећем упутству: 1 - у потпуности се не слажем; 2 - не слажем се; 3 - и слажем се и не слажем се; 4 - слажем се; 5 - у потпуности се слажем
- За свако од наведених питања одговарали су са ДА или НЕ.

Током стажирања сам знала шта се од мене очекује и који је циљ овог дела стажирања

- За сваку од наведених изјава анкетирани су заокружили број који најбоље одражава њихово мишљење, према следећем упутству: 1 - у потпуности се не слажем; 2 - не слажем се; 3 - и слажем се и не слажем се; 4 - слажем се; 5 - у потпуности се слажем
- За свако од наведених питања одговарали су са ДА или НЕ.

Да ли знате за некога коме је уписан у стажерску књижицу и оверен овај део стажа а да се није ни појавио или се појавио само неколико пута (изражено у %)?

- За сваку од наведених изјава анкетирани су заокружили број који најбоље одражава њихово мишљење, према следећем упутству: 1 - у потпуности се не слажем; 2 - не слажем се; 3 - и слажем се и не слажем се; 4 - слажем се; 5 - у потпуности се слажем
- За свако од наведених питања одговарали су са ДА или НЕ.

Анкета - закључак

(детаљни резултати биће објављени у Апотекарској пракси)

- Осим дела стажа који се обавља у јавној апотеци, сви остали сегменти приправничког стажа (болничка апотека, контрола лекова - АЛМС и социјална фармација) показују изузетно лоше резултате, па се са сигурношћу може рећи да су радикалне промене у начину обављања стажа неопходне у свим областима.
- Резултати о томе да се:
 - стажерима нуди да самостално раде у апотеци за одређену новчану надокнаду (31%),
 - да у 76% случајева анкетирани знају за некога ко је самостално, без надзора, радио у апотеци и
 - да им је у 49% (јавна апотека) и 78% (болничка апотека) случајева познато да је стажеру овај део стажа уписан и оверен у стажерској књижици а да га практично није обавио,говори о раширеној пракси неодговорног и недоличног понашања према струци.

Анкета - закључак

(детаљни резултати биће објављени у Апотекарској пракси)

- Ментор, који има виталну улогу у току стажирања, мора бити присутан у сваком делу стажа дипломираног фармацеута.
- Неопходна је промена става према дипломираном фармацеуту да би он у току свог једногодишњег стажа од студента постао особа која ће професионално обављати посао, успешно и независно, као припадник фармацеутске професије.

Радна група за преиспитивање плана и програма приправничког стажа и полагања стручног испита

Управни одбор ФКС на седници одржаној 21.07.2009. године донео је Одлуку о именовану Радне групе у саставу:

- **Фармацеутска комора Србије** - Драгана Совтић, дипл. фарм. спец. фармакономије и фармацеутске легислативе, самостални референт за фармацеутске послове ФКС
- **Фармацеутско друштво Србије** - Дубравка Урошев, дипл. фарм. спец. фармацеутске информатике, генерални секретар ФДС
- **Републичка стручна комисија за фармацију** - проф. др сц. Гордана Вулета, управник Института за фармацеутску технологију и козметологију, Фармацеутски факултет Универзитета у Београду.
- **Фармацеутски факултет Универзитета у Београду** - проф. др сц. Бранислава Миљковић, управник Института за фармакокинетику, Фармацеутски факултет Универзитета у Београду
- **Национална асоцијација студената фармације Србија - НАПСер** - Марко Никетић, апсолвент Фармацеутског факултета Универзитета у Београду, генерални секретар НАПСер
- **Државни сектор, јавна апотека** - Мирјана Гајдаш, дипл. фарм. спец. фармацеутске технологије, Апотека „Београд“,
- **Приватна пракса, јавна апотека** - Мирјана Урошевић, дипл. фарм. спец. фармацеутске технологије, ЗУ Апотека „DE-TA-PHARM“
- **Државни сектор, болничка апотека** - Дијана Рибар, дипл. фарм. спец. фармацеутске здравствене заштите, КБЦ Бежанијска коса
- **Приватна пракса, јавна апотека** - Радмила Копун, дипл. фарм. спец. фармацеутске информатике, ЗУ Апотека „TILIA COR“

Јавна расправа

- Управни одбор је на седници одржаној 15.10.2009. године донео Одлуку да се предлози Радне групе, и то:
 - ✓ Предлог за измену Плана и програма приправничког стажа за дипломиране фармацеуте
 - ✓ Предлог за измену Правилника о приправничком стажу и стручном испиту здравствених радника и здравствених сарадника
 - ✓ Предложена процедура за обављање приправничког стажа

усвајају у начелу и са предложеним изменама упућују на ЈАВНУ РАСПРАВУ.

Јавна расправа

- По наведеним предлозима јавна расправа ће трајати до 24. новембра 2009. године и биће обављена на следећи начин:
 - ✓ седнице Клуба чланова Скупштине са огранака
 - ✓ преко сајта Коморе (објављени сви предлози)
 - ✓ преко часописа Апотекарска пракса (објављени сви предлози)
 - ✓ на 54. Симпозијуму Фармацеутског друштва Србије - округли сто, 24.10.2009. године
 - ✓ на 2. Конгресу Националне асоцијације студената фармације - НАПСер - округли сто, 13.11.2009. године

Молимо Вас да потписане примедбе и сугестије шаљете до наведеног датума на адресу:

- Фармацеутска комора Србије, Дечанска 8А, 11000 Београд или
- е-мејл адресу: edukacija@farmkom.rs

Предлог за измену Плана и програма приправничког стажа за дипломиране фармацеуте *("Сл. гласник РС", бр. 50/2006)*

1. Фармацеутска технологија и рационална фармакотерапија - 11 месеци;
 - Стаж у апотеци - 8 месеци
 - Стаж у болничкој апотеци - 3 месеца
2. Контрола лекова - 20 дана;
3. Социјална фармација - 10 дана.

Предлог за измену Правилника о приправничком стажу и стручном испиту здравствених радника и здравствених сарадника ("Сл. гласник РС", бр. 50/2006)

Члан 9 став 6

Посебан део стручног испита за докторе медицине, докторе стоматологије, дипломиране фармацеуте и дипломиране фармацеуте - медицинске биохемичаре **испитују испитивачи који су добили назив примаријус.**

Мења се у

Посебан део стручног испита за докторе медицине, докторе стоматологије, дипломиране фармацеуте и дипломиране фармацеуте - медицинске биохемичаре **испитују испитивачи који имају најмање звање специјалисте из области које су предвиђене планом и програмом приправничког стажа из члана 4 овог Правилника и најмање 5 година рада у струци након положеног специјалистичког испита.**

Надлежна комора предлаже министру листу испитивача за посебан део стручног испита.

Предложена процедура за обављање приправничког стажа

1. Омогућити да дипл. фармацеути након положеног стручног испита а пре почетка приправничког стажа, у својој матичној Комори (централи или седишту огранка) **бесплатно подигне приправничку књижицу**
2. При подизању приправничке књижице будућем приправнику биле би дате усмене и писане (**брошура “ПОСЛЕ СТУДИЈА”**) информације о:
 - ✓ плану и програму приправничког стажа,
 - ✓ условима које треба да испуни здравствени радник под чијим се надзором обавља приправнички стаж,
 - ✓ условим које треба да испуњава здравствена установа апотека или приватна пракса да би се у њој обавио приправнички стаж,
 - ✓ полагању стручног испита,
 - ✓ законским обавезама приправника у току обављања приправничког стажа.

Предложена процедура за обављање приправничког стажа

3. **Условe које треба да испуњава здравствена установа и приватна пракса да би се у њој обављао приправнички стаж** (услови у погледу обављања здравствене делатности, кадра, опреме и простора) дефинисани су Законом о здравственој заштити и подзаконским актима - проблем у вези са законском регулативом која регулише обављање фармацеутске здравствене делатности јесте њена расцепканости и застарелости, што је случај и када говоримо о поменутиим условима
4. Информисање и едукација младих колега је добар корак, али се мора инсистирати на системском решењу које представља **доношење Закона о апотекарској делатности**
5. Поред тога, дефинисане услове треба предати и Радној групи за израду акредитационих стандарда која је формирана при Комори, на предлог Агенције за акредитацију, да би се здравствене установе и приватна пракса **акредитовале и за обављање приправничког стажа**. Тако бисмо добили списак акредитованих апотека у којима може да се обавља приправнички стаж па би овај део обавезне едукације младих колега постао далеко уређенији.

Предложена процедура за обављање приправничког стажа

- **СПОРАЗУМ** између здравственог радника - метора и Коморе
- **СПОРАЗУМ** који би требало да, на почетку стажа, потпишу ментор/и и приправник
- **ВОДИЧ ЗА МЕНТОРЕ**
- **ЕВАЛУАЦИЈА** након обављеног стажа:
 - МЕНТОР → ПРИПРАВНИК
 - ПРИПРАВНИК → МЕНТОР

Предложена процедура за обављање приправничког стажа

Стимулације за менторске активности:

- **КУРС ЗА МЕНТОРЕ**
- ФКС је поднела предлог за измену Правилника о ближим условима за спровођење континуиране едукације у којој се тражи да **менторски рад буде бодован у систему континуиране едукације**

ОПШТЕ РАЗМАТРАЊЕ

Први проблем:

- Расправљајући о апотекарској пракси често се наводе две крајности: добра и лоша апотекарска пракса

Други проблем:

- Постоји висок степен слагања да у апотекарској пракси поред професионалног знања **мора да постоји и етичка зрелост фармацеута** и да су оба ова аспекта једнако важна за професионалца.

ЕТИЧКА ЗРЕЛОСТ - *HOMO MORALES*

Етичка зрелост подразумева следеће моралне категорије:

1. **Савест** - субјективан, ауторитативан водич човековог моралног понашања;
2. **Морално осећање** - емотивни став према етички релевантним факторима;
3. **Морална активност** - акт који човек учини при стању здравог разума;
4. **Одговорност** - способност да се испуне моралне обавезе.

ПРИНЦИПИ ПОСЛОВНОГ МОРАЛА И ОДГОВОРНОСТ

МОРАЛ И ОДГОВОРНОСТ

- Појединац који преварама добија неку корист, дугорочно губи, пре свега, психички мир и чисту савест, а често и поверење пословних партнера и пријатеља.
- Недостатак одговорности према себи и према радном месту доводи до непоштовања моралних начела.